

ja tan usual llavors, des d'alguns anys, que ja no en vaig tornar a pendre notes. Això pel que fa al NE.

També ho tinc sentit ací i allà, però poc, en comarques de l'O. del Princ. i cap a l'Ebre; ho deia el meu informant local de la Torre de l'Espanyol, quan corriem per les formidables i emboscades serres d'aquell terme, aclaparats per la calor, que m'impedí d'assegurar-me bé si deia *garrotxes* o *+garòçes* (com semblava, 1936) (llavors potser contaminat per *garranxes*, veg. GARRA, que de fet allò és ple de matisser espinós).

Forma un poc alterada i matís diferent vaig oir a la Granja d'Escarp, on un pagès es planyia que no els deixessin sinó «quatre *+garlòçes* 'bocins de terra dolents' (1935); però aquí hi ha contaminació amb un cast. *garlocha* (1734, *DAut.*)=*garrocha* «banderilla», variant que sembla explicable per una alternança fonètica *rr/rl*, de la qual s'han citat alguns casos en mots d'origen no-llatí (*TopHesp.* II, 141; *DCEC*, s. v. GARLITO i GARRA). Però també és possible que ja vingüés de França.²

En fi, potser hi ha també un canvi de «sufix», per contaminació de quasi-sinònims, en l'aran. *garrada* 'prat escarpat' (1932), més aviat que origen pre-romà (cf. *CARRA, *FEW* II, 408b, § 4); això en altres parts de les Valls d'Aran i de Boí (1932, 1953ss.) es diu una *raspa* (i tinc vaga memòria d'un derivat en *-ada*, no sé si *raspada*).

És ben conegut que de la comarca on hi ha les garrotxes més grans i impenetrables de Catalunya, sovint colossals, se'n diu *La Garrotxa*: vull dir les conques del Llierca i Riera de Borró: a aquest valor ho he sentit reservar a força gent d'aquelles terres, i CATorras (1902-15) i AOsona (c. 1885) ho fan així encara en llurs guies. De les riberes del Fluvià des de Besalú i la comarca d'Olot, bastants en deien també *la Garrotxa de Baix*: «quan he donat servey a l'Àmpurdà, a Mieras y a la *Garrotxa de baix*, qui em queda?», pregunta el cap de les Esquadres anti-trabucaires en la gran novel·la de l'Alta Garrotxa (MrnVayreda, *Puny.* III, 80i; 67).

L'ús s'ha anat decantant cap a acceptar *Garrotxa* com a nom comprensiu del conjunt de les dues; cf. *L'Estudiant de la Garrotxa* de l'olotí Josep Berga. En realitat podem dir que l'ús de *garrotxa* per denominar una rodalia considerable no és específicament olotí, perquè de tota la vall de l'afluent esquerre de la Tet, que baixa de Sançà i de Ralleu, a desaiugar per davall de Talau, se'n diu tradicionalment *Les Garrotxes de Conflent*: ho he vist així en autors rossellonesos del S. XIX i en la guia de Conflent de CATorras, però jo mateix ho he sentit dir pel país, 1959-60, i recordo haver-ne parlat a En Guiter el 1953, que hi havia enviat gent a fer enquestes i potser anat ell mateix; jo vaig visitar tots els pobles anomenats (així com Caudiés, Aiguatèbia i algun altre, i no ho negaven ni els agradaava gaire).

Altrament l'ús del mot com a nom comú continua per terres aragoneses. Almenys jo l'hi he sentit, i a la part extrema Oest: on, a Aragüés del Solano (1966) em parlaven de les *garòçes* de L'Arresjaga, com a llocs

de roques, mals passos i coves acumulades; cap a Migjorn també ha d'estar més o menys en ús, puix que, a la dreta de l'Ebre, els mapes porten una *Sierra de la Garrocha* al S. d'Exulve entre Castellot i Aliaga, i d'un *Garrotxa* muntanya prop de Vinaròs.

No sé que ningú hagi parlat de l'etimologia, si no és el suggeriment d'*AlcM*: «probablement del mateix radical pre-romà GARR- que es troba en *garriga*». No ho trobo pas desencertat; però hi ha el gros entrebanc que *-otxa* quasi no es pot dir que hagi estat sufix, i en tot cas fóra estranya tal terminació, i insòlita, en els elements pre-romans del Nord. Hi ha, però, un altre element d'ús bàsic topogràfic, i que té l'avantatge de ser netament pirinenc i de sentit més pròxim encara al de *garrotxa*: el bearnès i bigordà *garròc* 'penyal', ja registrat per Lespy-R., i del qual donà més detalls Rohlfes (*Le Gc.*, § 58; cf. el que en vaig dir a *VRom.* II=*TopHesp.* II, 111), amb cita de variants *garròt* i *carròt*.³ Realment *garròc* 'penya' és antic en l'ús bearnès, car en una afrontació de 1440, relativa a l'Alta Muntanya, llegim «tiran tot dret au *garroquet* e turon ont à au pee una *Crotz* ---» (*Cart. B. d'Ossau*, 127.7); i sembla haver-hi hagut alguna cosa d'això pels Alps Pirineus arag. i cat.: «el primer mojón es a un *garrot* en el Serrador de Estigues», doc. de 1602, llegit a Plan de Gistau (1965); *Els Carrots* nom de lloc penyalós a Estavar (Cerdanya, 1959).

Em decanto a creure ara que tenia més raó Hugo Schuchardt, quan es limitava (*Beiblft zur Zeitschrift für Rom. Ph.* VI, 31) a veure-hi un cas d'ultracorrecció basca (o vasconitzant) del més conegut *arròc*: que és un fenomen que ha acabat per donar lloc, en el basc modern, a una espècie de *g-* paràsita: *gabamu/hamu* 'ham', *garratzelu* < RASTELLUM, *garrathoiñ*=cast. *ratón* (Uhlenbeck, *Paul u. Br. Beiträge* XVIII, 400; M-Lübke, *Rom. Namenst.* II, 67); i que sovint repercuteix fins al bearnès: *garransous* al costat de *ransut* o *ransous* 'ranci', a causa del bc-fr. *garrantz* «partie rance du lard»; *garrantzaui* «ranzig werden», bearn. *garraspà* 'rascar el ròs d'una bóta', junt amb *arraspà* 'raspar'.

De tota manera, així no expliquem la *-txa* de *garrotxa*, i semànticament no convenceria gens admetre que amb aquest significat el mot s'hagués encreuat amb el germano-francès *waroke/garocbe* i el seu succedani espanyol *garrocha* «banderilla», del qual ja parlarem. Tampoc convenç parlar dels mal-famats «canvi de sufixos», o d'un misteriós origen pre-romà amb «sufixos» <?> diversos, que són les coses en què sembla pensar, a propòsit del sard i it. merid. *garoppu*, *sgarrupu* «dirupo» MLWagner (*ARom.* xv, 1930, 244; *VRom.* VII, 1944, 327), relacionant-los ja amb *garroc*: car aquests em semblen simplement alteracions de l'it. (*s*)*dirupare*, *dirupo*, derivats del ll. *RUPES* 'penya', més o menys infectats per altres contaminacions, com la de *scarpato* i les seves variants (o el catalanisme sud-italià *sgarrare* 'espatllar').

La meua opinió és que es deu tractar d'un encreuament de *garroc* amb *rotxa*, port. i cast. *rocha* 'muntanya rocosa, escarpada', it. *roccia* 'roca', del qual he tractat més i millor en el *DECH* que en el *DCEC*